

מסכת פסחים

א. כל זמן שפגזות — כל העם אוכלים;
 נשלה אחת — תולין,
 לא אוכלין ולא שורפין;
 נשלו שפיהן —
 התחילו כל העם שורפין.

רבן גמליאל אומר:
 חלין נאכלים כל ארבע, ותרומה כל חמש,
 ושורפין בתחלת שש. ואין חילוק

ו. רבי חנינא סגן הכהנים אומר:
 מימיהם של כהנים,

לא נמנעו מלשורף את הנפש שנטמא בנדר השמאה,
 עם הנפש שנטמא באב השמאה, אלא
 אף על פי שמוסיפין טמאה על טמאתו. *אין חילוק*

הוסיף רבי עקיבא ואמר:
 מימיהם של כהנים,

לא נמנעו מלהדליק את השמן שנספסל בטבול יום,
 כגון שנטמא בטמא מת, *אין חילוק*
 אף על פי שמוסיפין טמאה על טמאתו. *אין חילוק*

ז. אמר רבי מאיר: *אין חילוק*
 מדבריהם למדנו,

ששורפין תרומה שהורה עם השמאה בפסח.

אמר לו רבי יוסי: אינה היא המדה. *אין חילוק*
 ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע,
 ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה;

על מה נחלקו?

על התלויה לעל השמאה,

שרבי אליעזר אומר:

השורף זו לעצמה וזו לעצמה;

ורבי יהושע אומר: שפיהן קאחת. *אין חילוק*

פרק שני

א. כל שעה שפטר לאכול — *אין חילוק*

מאכיל לכהמה, לחיה ולעופות,

ומכורז לנקרי, ומתר בהנאתו.

ז בחודש

ע"פ ר"ת 10 שקלים-8

פרק ראשון

א. אור לארבעה עשר —
 בודקים את החמץ לאור הנר.
 כל מקום שאין מכניסין בו חמץ —
 אין צריך בדיקה.

ולמה אמרו: שפי שורות במרתף?
 מקום שמכניסין בו חמץ.

בית שמאי אומרים:

שפי שורות על פני כל המרתף;

ובית הלל אומרים:

שפי שורות החיצונות שהן העליונות.

ב. אין חוששין שמא גררה חלדה מבית לבית
 וממקום למקום,

דאם כן,

מחצר לחצר ומעיר לעיר, אין לדבר סוף.

ג. רבי יהודה אומר:

בודקין אור ארבעה עשר,

ובארבעה עשר שחרית ובשעת הבעור.

וחכמים אומרים:

לא בודק אור ארבעה עשר —

יבדק בארבעה עשר;

לא בודק בארבעה עשר —

יבדק בתוף המועד;

לא בודק בתוף המועד — *אין חילוק*

יבדק לאחר המועד.

ומה שמשיר — *אין חילוק*
 יניחנו בצנינא, על הכיצור

כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו.

ד. רבי מאיר אומר:

אוכלין כל חמש, ושורפין בתחלת שש; *אין חילוק*

ורבי יהודה אומר:

אוכלין כל ארבע, ותולין כל חמש, ושורפין בתחלת שש.

ה. ועוד אמר רבי יהודה:

שפי חלות של תודה פסולות מנחות על גג האצטבא, *אין חילוק*

קב ונקי

פרק א אור לארבעה עשר. ליל שלמחרתו יהיה יידי. במרתף. אוצר של יין: שתי שורות. אוצר מלא חביות יין, בארכו עשר חביות ובגבחו עשר, אחת בצד אחת עד שיהיה בבית אלף חביות: בית שמאי אומרים. בודק השורה שכנגד הפתח באורך ורוחב, שחם ק"צ חביות: ובית הלל אומרים. בודק שתי שורות והם עשרים חביות כלבד כנגד פתח האוצר, שהן עליונות כנגד הגג: ד חמש. שעות מיום י"ד: ה האצטבא. מקום גבוה שהיה בהר הבית: ו באב הטומאה. שהוא ראשון: השמן. של תרומה: ז התלויה. ספק טמאה ספק טהורה: פרק ב לאכול. כהן בתרומה: מאכיל. ישראל חולין לכהמתו:

עבר זמנו — אסור בהנאהו, ולא יסיק בו תנור וכידום.

ו. ואלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח: יבואו במצות ובצלשין ובממאקא ובמרחבינא ובמרור.

יוצאין בהן בין לחין בין בששין.

אבל לא בבושין ולא שלוקין ולא מבשלין.

ומצטרפין לכזית.

ויוצאין בקלח שלקנו. — וכן הו"ל.

ובדמאי, ובמעשר ראשון שנשלה תרומתו,

ובמעשר שני והקדש שנפדו.

ז. אין שורין את המרסן למרגנולים,

אבל חולטין.

האשה לא משקה את המרסן שתוליד בנה למרחץ.

אבל שפה היא בבקשה יבש.

לא ילעס אדם חטין וניחם על מנתו בפסח,

מפני שהן מקמיצות.

ח. אין נוטין קמח לתוך התרסת או לתוך התרדל,

ואם נתן — יאכל מיד.

ורבי מאיר אומר.

אין מבשלין את הפסח.

לא במשקין ולא במי פרות;

אבל סכין ומטבילין אותו בהן.

מי תשמישו של נחתום — ישפכו.

מפני שהן מקמיצין.

פרק שלישי

א. אלו עוברין בפסח: — בפת הבבלי, ושכר הפדרי, וחמץ האדומי, וזיתום המצרי,

וחמץ של צבעים, ועמילן של טבחים, וקולן של סופרים.

רבי אליעזר אומר:

אף תכשיטי נשים.

זה הכלל:

כל שהוא מפין דגן —

הרי זה עובר בפסח.

הרי אלו באזנתיה, ואין בהן משום קרת.

ב. בצק שבסדקי ערבה:

אם יש בהן במקום אחד — חיב לקער,

ואם לא — בטל במעוטו.

רבי יהודה אומר:

אין בעור חמץ אלא שרפה; ואין לזכר.

וחכמים אומרים:

אף מפרר חזרה לרוח או מטיל לים.

ב. חמץ של נכרי, שעבר עליו הפסח —

מטר בהנאה; — וכן הו"ל.

ושל ישראל —

אסור בהנאה, שנאמר (שמות יג, ז):

יִלְאֲרֶצְאָה לְךָ שָׂאֵר.

ג. נכרי שהלוח את ישראל על חמצו —

אחר הפסח מטר בהנאה;

וישראל שהלוח את הנכרי על חמצו —

אחר הפסח אסור בהנאה.

חמץ שנשלה עליו מפלת —

הרי הוא כמבער;

וכן שמעון בן גמליאל אומר:

כל שאין הקלב יכול לחפש אתריו. —

ד. האוכל תרומת חמץ בפסח,

בשוגג — משלם קרן וחמץ;

במזיד — פטור מתשלומים ומדמי עצים.

ה. אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח: —

בחסים, בשעורים, בכסמין ובשיפון ובשבלת שועל,

ויוצאין בדמאי,

ובמעשר ראשון שנשלה תרומתו,

ובמעשר שני והקדש שנפדו,

והכהנים בחלה ובתרומה;

אבל לא בטבל,

ולא במעשר ראשון שלא נשלה תרומתו,

ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו.

חלות תודה ורקיקי נזיר:

עשאן לעצמו —

אין יוצאין בהן;

עשאן למכור בשוק —

יוצאין בהן.

קב ונקי

ד ומדמי עצים. אם תרומה טמאה היא שהיתה ראויה להסיק תחת תבשילו: ד' ככוסמין וכר'. מפורשים בריש כלאים: מעשר ראשון וכר'. מפורשים בפיו דברכות: ו' חזרת. בערכי חסיי: עולשין. בערכי הנזיר: תמבא. סיב הגדל סביבות הרקל: בהרחבינא. בערכי חרחבינה: כבושים. בחומץ: שלוקין. מבושלין יותר מדאי: ז' מורסן. סוכין: חולטים. משליכין מים רותחים על קמה: לא ילעוס. לא יכוס בשנינו: פ' ר"ק ג' עוברין. עליהם משום כל יראה וכל ימצא: כותח. עשיר מפת וחלב: האדומי. עשיר בארץ ארום: וזתום. עשוי ממלח ושעורים וכרכום מדברי: וזומן. עשוי מסוכין ומים: עמילן. עיסת קמח לכסות הקרייה: וקולן. עפר הריחיים והסופרים מדבקין בו הניירות: תכשיטי. כמו תמרוקין:

רבי יהודה אומר:

אוקרים לו:

"צא והבא לך אף אמה"!
אין ה'אבך

ג. מקום שנהגו למכור בהמה דקה לגוים —

מוקרין: *רמז - פ"א ע"ב*

מקום שנהגו שלא למכור —

אין מוקרין.

ובכל מקום אין מוקרין להם בהמה גסה,

צנאים וסניחים שלמין ושבורין: *א"ת יב"ד כ"ב*

רבי יהודה מתיר בשבורה; *א"ת יב"ד כ"ב*

כן בחיירא מתיר בסוס. *דמיו כ"א א"ת*

ד. מקום שנהגו לאכול צלי קלילי פסחים —

אוקלין.

מקום שנהגו שלא לאכול —

אין אוקלין.

מקום שנהגו להדליק את הגר קלילי יום הכפורים —

מדליקין. *יב"ד כ"א ע"ב*

מקום שנהגו שלא להדליק —

אין מדליקין:

ומדליקין בקמחי כנסיות ובקמחי מדרשות,

ובמבואות האפלים, ועל גבי החולים.

ה. מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב —

עושין,

מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה —

אין עושין:

ובכל מקום — תלמידי חכמים בטלים.

וקן שמעון בן גמליאל אומר:

לעולם יעשה אדם עצמו תלמיד חכם.

וחכמים אוקרים:

ביהודה היו עושין מלאכה בערבי פסחים עד תצות,

הבגליל לא היו עושין כל עקר.

ועלילה — *ע"ב ע"ב*

מת שמאי אוקרין,

ובית הלל מתירין עד הנץ החמה.

ו. רבי מאיר אומר:

כל מלאכה שהתחיל בה קדם לארבעה עשר —

אוקרה בארבעה עשר;

אבל לא יתחיל בה בתחלה בארבעה עשר,

אף על פי שיכול לזמרה.

וחכמים אוקרים:

ש'לש אמוניות עושין מלאכה בערבי פסחים עד תצות, *א"ת יב"ד כ"ב*

ואלו הן:

המטיס, הספרים והפוכסים. *וכ"ו י"ב*

רבי יוסי בר יהודה אומר:

אף הרצענים. *א"ת יב"ד כ"ב*

ז. מושיבין שוכבין לתרגולים בארבעה עשר.

ומרגלת שפרטה —

מתירין אותה למקמה; *א"ת יב"ד כ"ב*

ואם מתה — מושיבין אהרת חתמיה. *א"ת יב"ד כ"ב*

גורפים מתחת רגלי בהמה בארבעה עשר,

ובמועד מסלקין לצודין.

מוליכין ומביאין בלים מבית האמן, *א"ת יב"ד כ"ב*

אף על פי שאינם לצרך המועד.

ח. ששה דברים עשו אנשי יריחו,

על שלשה מחו בידם, ועל שלשה לא מחו בידם.

ואלו הן שלא מחו בידם:

מרכיבין דגלים כל היום, *א"ת יב"ד כ"ב*

וכורכין את שמעי, *א"ת יב"ד כ"ב*

וקוצרין וגודשין לפני העמר; *א"ת יב"ד כ"ב*

ולא מחו בידם.

ואלו שמחו בידם:

מתירין גמזיות של הקדוש, *א"ת יב"ד כ"ב*

ואוקלין מתחת הנשרים בשבת, *א"ת יב"ד כ"ב*

ונחננין פאה לרנן; *א"ת יב"ד כ"ב*

ומחו בידם חכמים.

ט. ששה דברים עשה חזקיה המלך,

על שלשה הודו לו ועל שלשה לא הודו לו:

ברר עצמות אביו על משה של תבלים, והודו לו;

כתת נחש הנחשת, והודו לו; *א"ת יב"ד כ"ב*

גנז ספר רפואות, והודו לו.

על שלשה לא הודו לו:

קצץ דלתות של היכל ושגרון למלך אשור,

ולא הודו לו;

סתם מי יחזון העליון, *א"ת יב"ד כ"ב*

ולא הודו לו;

עבר ניסן בניסן,

ולא הודו לו.

קב ונקי

ח הלילה. ליל י"ד: ורצענים. שעושין מנעלים: ח מרכיבים. ענין רך של דקל זכר מרכיבין בדקל נקבה: היום. יום י"ד: וכורכים את שמע. שלא היו אוטרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", או שלא היו מפסיקין בין "אחד" ל"יואבה" שצריך להפסיק: גמזיות. פרחי אילן שגדלו: הנשרים. פירות האילן שנפלו: ט גירד. משום כפרה: נחש. שהיו טועין אחריו: ושיגרו. ומסרן: בניסן. אחר שנכנס ניסן נמלך ועשה אדר שני:

פרק חמישי

א. תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה.
 בצרכי פסחים —
 נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה,
 בין בחל בין בשבת.
 חל ערב פסח להיות בערב שבת —
 נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה,
 והפסח אחריו.

ב. הפסח ששחטו שלא לשמו,
 וקבל והלך וזרק שלא לשמו,
 או לשמו ושלא לשמו,
 או שלא לשמו ולשמו —
 פסול.

ביצד לשמו ושלא לשמו?
 לשם פסח ולשם שלמים;
 שלא לשמו ולשמו?
 לשם שלמים ולשם פסח.

ג. שחטו שלא לאוכליו ושלא למגזויו,
 לערלים ולשמאים —
 פסול.
 לאוכליו ושלא לאוכליו,
 למגזויו ושלא למגזויו,
 למולים ולערלים,
 לשמאים ולשהורים — פשר.

שחטו קדם תצות — פסול,
 משום שנאמר (שמות יב, ו): "בין הערבים".

שחטו קדם לתמיד — פשר,
 ובלבד שיהא אחד מקדם קדמו, וידאג
 עד שיזרק דם התמיד;
 ואם נזרק — פשר.

ד. השוחט את הפסח על החמץ —
 עובר בלא תעשה.

רבי יהודה אומר: אף התמיד.
 רבי שמעון אומר:
 הפסח בארבעה עשר, *הוה הוה*
 לשמו — חייב, ושלא לשמו — פטור;
 ושאר כל הזבחים,
 בין לשמן ובין שלא לשמן — פטור.

ובמועד

לשמו — פטור, שלא לשמו — חייב;
 ושאר כל הזבחים,

בין לשמן, בין שלא לשמן — חייב,
 חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה.

ה. הפסח נשחט בשלש כותות, שנאמר (שמות יב, ו):
 "ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל" —
 קהל וצדה וישראל.

ונקסה כת הראשונה, נתמלאת העזרה,
 נצלו וזלזלו העזרה, פקעו הריעו וסקעו.

הכהנים עומדים שורות שורות, —
 ובידיהם זבחי כסף וזבחי זהב; וזבחי כסף,
 שורה שקלה כסף, כסף, ושורה שקלה זהב, זהב;
 לא היו מערבין.

ולא היו לזבין שולים,
 שמא ייחוס ויקרש הדם.

ו. שחט ישראל וקבל הכהן,
 נוהגו לחברו וחברו לחברו,
 ומקבל את המלא ומחזיר את הריקן.
 בהן הקרוב אצל המזבח,
 וזרקו וזריקה אחת כנגד היסוד.

ז. יצתה כת ראשונה ונקסה כת שניה,
 יצתה שניה, ונקסה שלישית.
 כמעשה הראשונה, כך מעשה השניה והשלישית.

קראו את ההלל.

אם נמרו שנו, ואם שנו שלשו,
 אף על פי שלא שלשו מימיהם.
 רבי יהודה אומר:

מימיהם של כת שלישית,
 לא הגיעו ליאהבתי כרישמע ה' (ההלים קטו, א),
 מפני שעמקה מעטין.

ח. כמעשהו בחל כך מעשהו בשבת,
 אלא שהכהנים מדיחים את העזרה שלא כרצון חכמים.

רבי יהודה אומר:

כוס היה ממלא מדם המערבכות,
 וזרקו וזריקה אחת על גבי המזבח;
 ולא הודו לו חכמים.

קב ונקי

פרק ה תמיד. של בין הערכים: ב שלא לשמו. כגון לשם שלמים: ג שלא למגזויו. לשם חבורה אחרת: ממרס. מערב שלא יקרב: ד על החמץ. שעריין החמץ קיים: בלא תעשה. "לא תשחט על חמץ": ה בזיבין. תרגום "כפות": ויקרב. יקפא כמו "קפאו תרומות": ז היסוד. כרוח שהיסוד תחתיה: ח מוויחין. מוויחין: מדם התערובות. המוטל על גבי הרצפה:

ט. כיצד תולין ומפשיטין? ^{א"ר רבנן}
אנקלויות של כרנל היו קבועין בכתלים וכעמודים,
שבהן תולין ומפשיטין.

וקל מי שאין לו מקום לתלות ולהפשיט,
מקלות דקים תלקים היו שם,
ומניח על כתפו ועל כתף חברו ותולה ומפשיט.

רבי אליעזר אומר:

ארבעה עשר שחל להיות בשבת, ^{א"ר רבנן}
מניח ידו על כתף חברו ויד חברו על כתפו,
ותולה ומפשיט. ^{א"ר רבנן}

י. קרעו והוציא אמריו,

נתנו כפגיים והקטינו על גבי המזבח.

יג. כמה פת ראשונה וישבה לה בנה הפית, ^{א"ר רבנן}
שניה בחיל,

והשלישית במקומה עומדת.

חשבה —

יצאו וצלו את פסחיהן.

פרק ששי

א. אלו דברים כפסח דוחין את השבת:

שחיטתו וזריקת דמו ומחוי קרביו והקטר חלביו;
אבל צליתו וזריקת קרביו —
אינו דוחין את השבת.

הדבכה והקאחו מחוץ לתחום וזחיכת יבלתו —
אין דוחין את השבת;
רבי אליעזר אומר: דוחין.

ב. אמר רבי אליעזר:

והלא דין הוא,

מה אם שחיטה שהיא משום מלאכה, דוחה את השבת —
אלו שהן משום שבות, לא ידחו את השבת?

אמר לו רבי יהושע:

זו טוב יוכיח,

שהתירו בו משום מלאכה ואסרו בו משום שבות.

אמר לו רבי אליעזר:

מה זה, יהושע?

מה ראיה רשות למצוה?

השיב רבי עקיבא ואמר:

הנזא תוכיח, ^{א"ר רבנן}

שהיא מצוה והיא משום שבות ואינה דוחה את השבת;
אף אמה אל תתמה על אלו,
שאף על פי שהן מצוה והן משום שבות,
לא ידחו את השבת.

אמר לו רבי אליעזר:

ועליה אני דן! — ^{א"ר רבנן}

ומה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת —
הנזא, שהיא משום שבות,
אינו דין שדוחה את השבת?

אמר לו רבי עקיבא: או חלופי;

מה אם הנזא שהיא משום שבות,

אינה דוחה את השבת —

שחיטה, שהיא משום מלאכה,

אינו דין שלא תדחה את השבת?

אמר לו רבי אליעזר: עקיבא!

עקרתי מה שכתוב בתורה (כמכר ט, ג):

בין הערבים במעודי,

בין בחל בין בשבת.

אמר לו: רבי,

הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה. ^{א"ר רבנן}

קלל אמר רבי עקיבא:

כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת —

אינה דוחה את השבת.

שחיטה, שאי אפשר לעשותה מערב שבת —

דוחה את השבת. ^{א"ר רבנן}

ג. אימתי מכיא חגיגה עמו?

בזמן שהוא בא בחל בטורה ובמעט. ^{א"ר רבנן}

וכזמן שהוא בא בשבת במרבה ובטמאה —

אין מכיין עמו חגיגה. ^{א"ר רבנן}

ד. חגיגה היתה באה מן הצאן, מן הקאר,

מן הכבשים, ומן העזים,

מן הזכרים, ומן הנקבות;

ונאכלת לשני ימים ולילה אחד.

ה. הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת —

תיב עליו חטאת; ^{א"ר רבנן}

קב ונקי

ט אונקלויות. מסמרות כפופין: י אימוריו. החלבים הקרבין על גבי המזבח: במגיס. תרגום "קערה" מגיסא:

פרק ו' מחוי. קנות, כמו "אכלה ומחתה פיה": הרכבתו. על כתיפו להביאו לעזרה: יבלתו. להסיר מומו: ב רשות. אכילת הרוט: מצוה. צורך
נבח: הזאה. טמא מת שחל שביעי שלו בשבת ערב פסח והזאתו מצוה כדי לאכול פסח: ועליה. גם על הזאה אני חולק: מועד. זמן קבוע: ז עמו. עם
הפסח: מרובה. שאו הפסחים המה מרובים:

ΛΙΝΕ΄ ΟΥΔ' ΑΥΤΗΝ ΟΘΕΙΣ΄ ΕΥΛ΄ ΕΥΜΕ ΤΟΙΣ΄

ΦΙΛ΄ Δ' ΑΜΑΛ΄ ΑΙ ΔΕ ΛΟΙΠΟΝ ΑΝΙΔ' ΟΙΟ ΑΥΤΗΝ ΔΕΝ ΑΥΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣ ΤΟΙΟ΄ Ε ΜΑΡΤΥΝ΄ ΟΥΔ' ΑΙΩΣ ΔΕ ΤΟΙΣ΄ ΔΕΔΩΚΕ΄ ΑΥΤΗΝ ΤΗ ΔΕΙΟΥΣ΄
Ε ΜΑΡΤΥΝΑ΄ ΟΥΔ' ΑΥΤΗΝ ΜΙ ΚΑΤ' ΕΙ Τ. ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΔΕΤΕΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΕΚΤΕΝ ΄ Ι ΜΑΡΤΥΝΑ΄ ΔΙΟ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΝ

δε ιερα

υψις, ουπι εα ελ ευ εδιδου
δτ.κλ δμου δς λαυλ
κ' ειλ κιλ δ ου εθεου

ΦΙΛ Δ ΑΜΑΛ

αετ. δμου ειλμου
εου
κί δμου κί δμου
δμου ιερα δμου εθεου
δμου ιερα δμου εθεου
δμου ιερα δμου εθεου

εου
ζουζιλ ζιλζιλ ζουζιλ ζουζιλ
ζουζιλ ζουζιλ ζουζιλ ζουζιλ
δμου ζουζιλ ζουζιλ ζουζιλ

κί δμου ζουζιλ ζουζιλ εου
ε. δμου κιλ

υψηλ εθεου δμου κί δμου
κί δμου εθεου ζουζιλ ζουζιλ
κί δμου εθεου ζουζιλ ζουζιλ
δμου εθεου ζουζιλ ζουζιλ
κί δμου εθεου ζουζιλ ζουζιλ

υψηλ εθεου δμου κί δμου
κί δμου εθεου ζουζιλ ζουζιλ
κί δμου εθεου ζουζιλ ζουζιλ
εθεου ζουζιλ ζουζιλ ζουζιλ
εθεου ζουζιλ ζουζιλ ζουζιλ
κί δμου εθεου ζουζιλ ζουζιλ
κί δμου εθεου ζουζιλ ζουζιλ

ε. δμου κιλ
ε. δμου κιλ
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου

δμου εθεου
κί δμου εθεου δμου εθεου
κί δμου εθεου κί δμου

υψηλ ζουζιλ
κί δμου εθεου δμου εθεου
κί δμου εθεου δμου εθεου
κί δμου εθεου δμου εθεου

δμου εθεου κί δμου
εθεου δμου εθεου δμου εθεου
κί δμου εθεου κί δμου
κί δμου εθεου κί δμου
κί δμου εθεου κί δμου

δμου εθεου κί δμου
κί δμου εθεου κί δμου
κί δμου εθεου κί δμου

κί δμου εθεου
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου

κί δμου εθεου
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου

κί δμου εθεου
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου

κί δμου εθεου
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου
κί δμου εθεου

נטמא מעוט הקהל - והטורין עושין את הראשון, והטמאין עושין את השני.

1. הפסח שזנוק רמו, ואחר כך נודע שהוא טמא - הציץ מרצה.

וטמא הגוף - אין הציץ מרצה; מפני שאמר:

הנזיר ועושה פסח -

הציץ מרצה על טמאת הדם,

ואין הציץ מרצה על טמאת הגוף.

וטמא טמאת התהום - הציץ מרצה.

ח. נטמא שלם או רבו - לא יצא

שורפין אותו לפני הבירה מעצי המצרקה. כדלמאן

וטמא מעוטו, והנותר -

שורפין אותו בחצרותיהן או על גבותיהן מעצי עצמן.

הצוקנין שורפין אותו לפני הבירה, - קמ"ט

בשכיל להנחת מעצי המצרקה.

ט. הפסח שיצא או שנטמא -

ישורף מיד.

נטמאו הבקלים או שמתו -

תעבר צורתו וישורף בששה עשר. - י"ח ע"פ ז' פסח טמא

דמי יומן בן ברוקה אומר:

אף זה ישורף מיד, לפי שאין לו אוכלין. י"ח ע"פ ז'

י. העצמות והגידין והנותר -

ישורפו בששה עשר. - י"ח ע"פ ז' פסח טמא

הל ששה עשר להיות בשבת -

ישורפו בשבעה עשר,

לפי שאינן דוחין לא את השבת ולא את יום טוב.

יא. כל הנאכל בשור הגדול -

אכל בגדי הרך,

וראשי כנפים ונסחוטסים.

השובר את העצם בפסח הטמא -

היי זה לוקה ארבעים;

אבל המותר בשור והשובר בטמא -

אינו לוקה את הארבעים.

יב. אבר שיצא מקצתו -

חותר עד שמגיע לעצם, - י"ח ע"פ ז' פסח טמא

וקולף עד שמגיע לפרק, וחותר. - י"ח ע"פ ז'

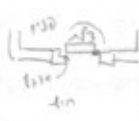
ובמקדשין - קוצץ בקופין. - י"ח

שאין בו משום שכירת העצם.

מן האגף ולפנים - קלפנים,

מן האגף ולחוץ - קלחוץ.

החלונות ועלבי החומה - קלפנים.

יג. שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד -

אלו הופקין את פניהם הילך ואוכלין,

ואלו הופקין את פניהם הילך ואוכלין;

והפסחם באמצע. י"ח ע"פ ז' פסח טמא

וכשהשמש עומד למזוג - ואחריה האחר

קופץ את פיו ומחזיר את פניו, - י"ח ע"פ ז' פסח טמא

עד שמגיע אצל חבורתו, ואוכל.

והפלה - הופקת את פניה ואוכלת.

פרק שמיני

א. האשה בזמן שהיא בבית בעלה,

שחט עליה בעלה ושחט עליה אביה -

תאכל משל בעלה.

הלכה רגל ראשון לעשות בבית אביה, - י"ח ע"פ ז' פסח טמא

שחט עליה אביה ושחט עליה בעלה -

תאכל במקום שהיא רוצה.

יתום ששחטו עליו אפטרופסין -

יאכל במקום שהוא רוצה.

עבד של שני שחפין -

לא יאכל משל שניהן. - י"ח ע"פ ז' פסח טמא

מי שחציו עבד וחציו בן חורין -

לא יאכל משל רבו. - י"ח ע"פ ז' פסח טמא

ב. האומר לעבדו:

"צא ושחט עלי את הפסח", - י"ח ע"פ ז'

שחט גדי - יאכל,

שחט טלה - יאכל,

שחט גדי וטלה -

יאכל מן הראשון. - י"ח ע"פ ז' פסח טמא

שכח מה אמר לו רבו, כיצד יעשה?

ישחט טלה וגדי ויאמר: - י"ח ע"פ ז' פסח טמא

"אם גדי אמר לי רבי -

גדי שלו וטלה שלי;

קב ונקי

1 הציץ. שהיה במצח כהן גדול: מרצה. ופטור מפסח שני: נטמא. בעליו טומאת הגוף: התהום. כל טומאת מת שלא ידע בה אדם קודם לכן נקרא טומאת התהום: ח הבורה. בית המקדש: הציקנין. צרי עין: ט שיצא. חוץ לחומה: א ראשי כנפים. הגידים הקשים אשר סביבות הפרקים: סחוטסים. עצמות הרכים: יב אבר. מן הפסח: קופיין. סכין גדול ורחב וחדרו בולט מאמצעיתו: אגף. מקום הגפת הדלת כשסוגרו: יג אוכלין. פסח אחד: קופץ.

טור:

פרק ח ראשון. של אחר נשואיה:

ואם טלה אמר לי רבי — טלה שלו וגדי שלי.
שכח רבו מה אמר לו — שניהם יצאו לבית השורפה; ופטורין מלעשות פסח שני.

אמר רביהו בריה דרבי יוחנן כחמישה עשר יום קודם ליום הכיפורים

ג. האומר לבניו:

"הריני שוחט את הפסח

על מי שיצלה מקם ראשון לירושלים",

בין שהכניס הראשון ראשו ורבו —

זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו.

לעולם נמנין עליו,

עד שהיה בו כחצית לכל אחד ואחד.

נמנין ומושכין את ידיהן מקונו — עד שישחט.

רבי שמעון אומר:

עד שיזרק עליו את הדם.

ד. הממנה עמו אחרים בחלקו —

ושאין בני חבורה למן לו את שלו,

והוא אוכל משלו והן אוכלין משלחו.

עוד יצאנו בלשון שוחטין

ה. זב שרצה שתי ראיות —

שוחטין עליו בשביעי.

ראה שלש —

שוחטין עליו בשמיני שלו.

שומרת יום כנגד יום —

שוחטין עליה בשני שלה.

ראתה שני ימים —

שוחטין עליה בשלישי.

והזכה — שוחטין עליה בשמיני.

ו. האונן והמפקח את הגל,

וכן מי שהקטיחורו להוציאו מבית האסורין,

והחולה והזקן שהן יכולין לאכול כחצית —

שוחטין עליהן.

על בלן — אין שוחטין עליהן בפני עצמן.

שקא יביאו את הפסח לידי פסול.

לפיקף, אם ארבע בהן פסול —

פטורין מלעשות פסח שני;

חצן מן המפקח בגל,

שהוא טמא מתחלתו.

אם יצא ידו מן הפסח

ז. אין שוחטין את הפסח על הנחיר;

דברי רבי יהודה.

ורבי יוסי מתיר.

אפילו חבורה של מאה שאין יכולין לאכול כחצית —

אין שוחטין עליהן.

ואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים.

ח. אונן טובל ואוכל את פסחו לערב,

אכל לא בקדשים.

השומע על מתו, והמלקט לו עצמות —

טובל ואוכל בקדשים.

גר שנתגר בערב פסח —

בית שמאי אומרים:

טובל ואוכל את פסחו לערב;

ובית הלל אומרים:

הפורש מן העזרה כפורש מן הקבר.

פרק תשיעי

א. מי שהיה טמא או בדרך רחוקה,

ולא עשה את הראשון —

יעשה את השני.

שבג או נאנס, ולא עשה את הראשון —

יעשה את השני.

אם בן,

למה נאמר: טמא או שהיה בדרך רחוקה?

שאלו פטורין מהכרת, ואלו חייבין בהכרת.

ב. איזו היא דרך רחוקה?

מן המודיעים ולחוצן, וכמדתה לכל רוח;

דברי רבי עקיבא.

רבי אליעזר אומר:

מאסקפת העזרה ולחוצן.

אמר רבי יוסי:

לפיקף נקוד על י"ה (במכור ט. י.) לומר: רחוקה

לא מפני שרחוקה ודאי,

אלא מאסקפת העזרה ולחוצן.

ג. מה בין פסח הראשון לשני?

הראשון אסור בבל יראה (שמות יג. יז) ריבל ימצא (שם י. יט),

והשני — מצה וקמח עמו בכחית;

קב ונקי

ה שתי ראיות. שטמא טומאת שבעה ואין טעון קרבן: שלש. ולא חיו למיכל עד רמייתו כפרה: בשמיני. אם חל שמיני שלו כערכ פסח: שומת הרואה חוף י"א יום שבין נדה לנדה, דבעי לספור יום המחרת: בשני. שהוא יום ספירתה: והזבה. שראתה ג' ימים רצופים בתוך י"א יום, וצריכה לספור ד' נקיים ולהביא קרבן: ו האונן. מי שמת לו מת, כל יום המיתה נקרא אונן: המפקח את הגל. משליך אבנים מעל הגל, הוא כוחל שנפל: פרק ט ב המודיעים. שם מקום: מאיסקופת. שנתעכב ולא הגיע לאסקופת העזרה עד סוף שעת הקרבת קרבן: על "הי". של "רחוקה":

הראשון טעון הלל באכילתו, והשני אינו טעון הלל באכילתו.

זה וזה טעונין הלל בפשיטתו, והאכלין צלי על מצה ומרורים, ודוחזין את השבת.

ד. הפסח שקבא בטמאה - כהניג דקפא טמא אכבא לא יאכלו ממנו וכן תבות נדות וילדות; ואם אכלו - פטורים מקרת. ורבי אליעזר פוטר אף על ביאת מקדשו.

ה. מה בין פסח מצרים לפסח דורות? פסח מצרים מקחו ומקדשו, וטעון הנזה באגרת אזהב, על המשקוף ועל שמי המזוזות, והאכל בהפזון, קלילה אחר; והפסח דורות נוהג כל שבעה.

ו. אמר רבי יהושע: שמי שמתוך הפסח קרבה ותמורת הפסח אינה קרבה, ואין לי לפרש. אמר רבי עקיבא: אני אפרש, הפסח שנמצא קדם שחיטת הפסח - ורעה עד שישתאב, ויפלו דמיו שלמים, וכן תמורתו; אחר שחיטת הפסח - קרב שלמים וכן תמורתו.

ז. הפפריש נקבה לפסחו, או וקר בן שמי שנים - ורעה עד שישתאב, ויפלו דמיו לנקבה.

ח. הפפריש פסחו ומת - לא יביאנו כגו אחריו לשם פסח, אלא לשם שלמים.

ט. הפסח שנתערב בזכרים - קלן רעו עד שישתאב, וימקרו, ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה, ובדמי היפה שבהן ממין זה, והפסח המותר מביתו.

י. נתערב בפבורות - רבי שמעון אומר: אם חבורת כהנים, יאכלו.

ט. חבורה שאכר פסחה, ואמרה לאחד: "צא ובקש ושחט עלינו", והלך ומצא ושחט, והם לקחו ושחטו; אם שלו נשחט ראשון - הוא אוכל משלו, והם אוכלים עמו משלו; ואם שלקו נשחט ראשון - הם אוכלים משלקו והוא אוכל משלו; ואם אינו ידוע איזה מהן נשחט ראשון, או ששחטו שניהם כאחד - הוא אוכל משלו, והם אינם אוכלים עמו.

הוא אוכל משלו, והם אינם אוכלים עמו. ופטרין מלעשות פסח שני. ושלקו יצא לבית השרפה, ופטרין מלעשות פסח שני.

אמר להן: "אם אתרתי, צאו ושחטו עלי"; הלה ומצא ושחט, והן לקחו ושחטו; אם שלקו נשחט ראשון - הן אוכלין משלקו, והוא אוכל עמהן; ואם שלו נשחט ראשון - הוא אוכל משלו והן אוכלין משלקו; ואם אינו ידוע איזה מהם נשחט ראשון, או ששחטו שניהם כאחד - הן אוכלין משלקו והוא אינו אוכל עמהן, ושלו יצא לבית השרפה, ופטור מלעשות פסח שני.

אמר להן ואמרו לו - אוכלין קלן מן הראשון; ואם אין ידוע איזה מהן נשחט ראשון - שניהם יוצאין לבית השרפה.

לא אמר להן ולא אמרו לו - אינו אתראין זה לזה. שמי חבורות שנתערבו פסחיהן - אלו מושכין להן אחד ואלו מושכין להן אחד; אחד מאלו כא לו אצל אלו, ואחד מאלו כא לו אצל אלו;

ובקף הם אומרים: "אם שלנו הוא הפסח הנה - תיך משוכות משלך ונמנית על שלנו; ואם שלך הוא הפסח הנה - דינו משוכות משלנו ונמנית על שלך".

וכן חמט חבורות של חמטה חמטה ושל עשרה עשרה, מושכין להן אחד מכל חבורה וחבורה, וכן הם אומרים.

קב ונקי

ד' ביאת, ובין חכות, ו' קריבה. שלמים אחר הפסח: שיסתאב. שיפול בו מום: ט' ובקש. את האבוד: עמו. שמה שלקו נשחט ראשון ומשכו ידיהם מזה: השריפה. שמה שלו נשחט ראשון ואין נמנין על השני: ופטורין. ממה נפסח בראשון נמנו, ואכילה אינה מעכבת: אחראין. אין להם טענה זה על זה: י' אחד. מן הפסחים: אחד מאלו. מבני חבורה זו:

יא. שנים שנתעברו פסחיהם —
 זה מושף לו אחד וזה מושף לו אחד;
 זה ממנה עמו אחד מן השוק;
 וזה ממנה עמו אחד מן השוק;
 זה בא אצל זה וזה בא אצל זה,
 וקף הם אומרים:
 "אם שלי הוא פסח זה —
 תיך משוכות משלך ונמנית על שלי;
 ואם שלך הוא פסח זה —
 תי משוכות משלי ונמנתי על שלך".

אמר ר' יוחנן ב"ר אבהו
אמר ר' יוחנן ב"ר אבהו

פרק עשירי

א. ערבי פסחים סמוך למנחה — קלנה — $\frac{1}{2}$ ב' יום.
 לא יאכל אדם עד שתחשך.
 ואפילו עני שבישראל —
 לא יאכל עד שישכב.
 ולא יפתחו לו מארבעה כוסות של יין,
 ואפלו מן התמחוי.

ב. מוגו לו כוס ראשון;
 בית שמאי אומרים:
 מקברך על היום, ואחר כך מקברך על היום;
 ובית הלל אומרים:
 מקברך על היום, ואחר כך מקברך על היום.

ג. הביאו לפניו, *הביא לפניו*
 קטבל בתורתו עד שמגיע לפרפרת הפת. — *הביא לפניו*
 הביאו לפניו מצה ותורת וחרסת ושני תבשילין, *הביא לפניו*
 אף על פי שאין חרסת מצוה. — *הביא לפניו*
 רבי אליעזר ברבי צדוק אומר: מצוה. — *הביא לפניו*
 ובמקדש היו מביאים לפניו גופו של פסח.

ד. מוגו לו כוס שני,
 וקאן הכן שואל אביו.
 ואם אין דעת בן, אביו מלמדו;
 מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?
 שקבל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה,
 הלילה הזה כלו מצה?
 שקבל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות,
 הלילה הזה מרור?
 שקבל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבשל,
 הלילה הזה כלו צלי?

שקבל הלילות אנו מטבילין פעם אחת,
 הלילה הזה שתי פעמים?
 ולפי דעתו של בן אביו מלמדו.
 מתחיל בגנות ומסיום בשבח,
 ורורש מ'ארסי אבד אביר (וכרים טו, ה),
 עד שיגמר כל הפרשה בלה.

ה. וכן גמליאל היה אומר:
 כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח —
 לא יצא ידי חובתו,
 ואלו הן:
 פסח, מצה ומרור.

פסח, מצה,
 על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים.
 מצה,
 על שום שנגאלו אבותינו במצרים.
 מרור,
 על שום שסררו המצרים את בני אבותינו במצרים.

בכל יור ויור,
 חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים,
 שנגאמר (שמות יג, ח):
 "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר,
 בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים".

לפיכך,
 אנחנו חיבין להודות, להלל, לשבח, לפאר,
 לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס,
 למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו;
 הוציאנו מעבדות לחרות,
 מיגזן לשמחה, ומאכל ליום טוב,
 ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה.
 ונאמר לפניו הללויה.

ו. עד היכן הוא אומר?
 בית שמאי אומרים:
 עד "אם הבנים שמחה" (תהלים קיג, ט);
 ובית הלל אומרים:
 עד "חלמטש למענעו מימי" (שם קיד, ח). *אמר ר' יוחנן*
 וחותם בגאולה.
 רבי טרפון אומר:
 "אשר גאלנו ונאל את אבותינו ממצרים",
 ולא היה חותם.

קב ונקי

פרק י' התמחוי. מפורש בטוף פאה: ב על היום, קדוש היום: ג מטבל. בברכ שמתבל בו הירקות: למפרת הפת. לאכילת מצה: חרוסת. שעשין מפירות ובשמים: ד בגנות. מתחילה עובדי עבודה זרה: כשבח. קרבנו המקום וגאולת אבותינו:

רבי עקיבא אומר:

"בן ה' אלהינו ואלהי אבותינו,

יגיעו למוצדים ולקלגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום,

שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך,

ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו'".

עד "ברוך אתה ה' גאל ישראל" ^{הפסחים} טו' מסודר - אין חכמה

ז. מנגנו לו כוס שלישי -

מברך על מזונו; - ^{הפסחים} טו' ויבא

רביעי -

גומר עליו את ההלל, ואומר עליו ברכת השיר. ^{הפסחים} טו' ויבא

^{הפסחים} טו' ויבא

בין הכוסות הללו,

אם רוצה לשתות - ישתה,

בין שלישי לרביעי - לא ישתה. ^{הפסחים} טו' ויבא

ח. ואין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. ^{הפסחים} טו' ויבא

^{הפסחים} טו' ויבא

ישנו מקצתן - יאכלו. ^{הפסחים} טו' ויבא

בלן - לא יאכלו. ^{הפסחים} טו' ויבא

רבי יוסי אומר:

נתמנמו - יאכלו. ^{הפסחים} טו' ויבא

נרדמו - לא יאכלו. ^{הפסחים} טו' ויבא

ט. הפסח אחר תצות מטמא את הידים.

הפגול והנוטר מטמאין את הידים. ^{הפסחים} טו' ויבא

ברך ברכת הפסח - ^{הפסחים} טו' ויבא

פטר את של זבח,

ברך את של זבח - ^{הפסחים} טו' ויבא

לא פטר את של פסח;

דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר:

לא זו פוטרת זו, ולא זו פוטרת זו. ^{הפסחים} טו' ויבא

מליק מסכת פסחים

קב ונקי

ז ברכת השיר. יש אומרים "נשמת כל חי" ויש אומרים "יהללך ה' כל מעשיו": ח מפטירין. כלומר אין נפטירין מהסעודה כמיני מחיקה אלא בטעם הפסח: אפיקומן. הם הפרפראות שאדם אוכל אחר הסעודה: ט ברכת המסח. "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לאכול הפסח": ברכת הזבח. "אשר קדשנו במצוותיו וצונו לאכול הזבח", והיא חגיגת יום י"ד: